

RAAMATUNKÄÄNNÖSINSTITUUTTI

Suomensukuisten Sana

Vuosijulkaisu 2013

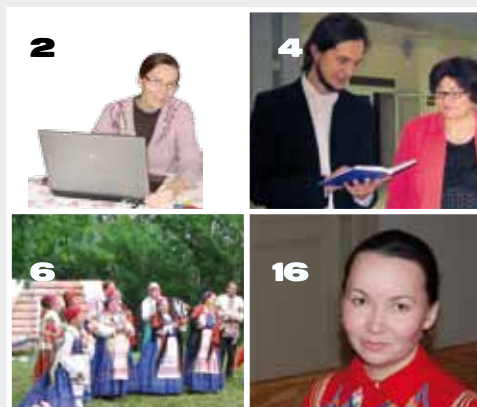
• Raamattu udmurteille

• Kutsumuksena raamatunkäännöstyö

**RKI 30 VUOTTA
1983 – 2013**

Suomensukuisten Sana 2013

Sisältö

2. Raamattu udmurtiksi
4. Iloa Psalmeista
5. Sanaa sydämen kielellä
6. Komipermjakit vaalivat kulttuuriaan
8. Jeesus kutsui minut
9. Karjalan rahvas tarvitsee Kristusta
10. Potkua vepsän kirjakieleen
12. Vuorimarinkielinen UT valmistumassa
13. Halusin oppia vanhempieni kielen
14. Rukousten suojamuurin takana
15. Kominkieliset Psalmi
16. Kipu omasta kansasta
17. Mansikylässä nähtyä ja koettua

Suomensukuisten Sana 2013

Raamatunkäännösinstituutin
vuosijulkaisu 2013

Kansi: Udmurtinuoria.
Kuva: Aleksandr Rozanov/RKI
Taitto: Pertti Haavisto
Piirokset: Margarita Jufa, RKI
Painopaikka: Skyprint Oy, Leväsjoki

Toimituskunta: Anita Laakso,
Helena Pitkäaho

Raamatunkäännösinstituutti ry
PL 272,
00531 Helsinki

Puh. 09-7744 350
Fax 09-739 795
info.fin@ibt.net, www.rki.fi

Y-tunnus: 0829514-9
Pankkiyhteys: FI77 2065 1800 0179 11
Rahankeräyslupa no: 2020/2011/4073
Keräysaika: v. 2012–2013, raamatun-
käännöstyöhön

Ilon ja kiitoksen aika

Tukholman Raamatunkäännösinstituutti juhlii tänä vuonna nelikymppisiä: se aloitti Raamatun uudelleenpainatus- ja käännöstyön Neuvostoliiton vähemmistökielille vuonna 1973. Suomensukuisten kielten työtä koor- dinoimaan perustettiin kymmenen vuotta myöhem- min Instituutin Helsingin osasto. Juhlavuosi on siis meillä Suomessakin – täytämme pyöreät kolme- kymmentä vuotta.

Mitä näihin kolmeenkymmeneen vuoteen on oikein mahtunut? Ollenkaan liioittelematta voi sanoa, että tämä aika on ollut täynnä ihmeitä. Niistä ensimmäinen oli Avainsanoma-järjestön tuki, joka vuonna 1983 mahdollisti Instituutin Helsingin osaston perustamisen. Samaan sarjaan kuuluu se- kin, että suomensukuisten kielten käännöshankkei- siin alkoi löytyä työntekijöitä. Jumala oli kutsunut työhön ihmisiä jo ennen kuin Instituutin Helsingin osastoa olikaan.

Varovaisin askelin liikkeelle lähtenyt työ laajeni 1990-luvun alussa, kun kenttä itänaapurissa avau- tui. Raamatunkäännöksiä pyydettiin pyytämällä, ja niin muodostettiin kaksitoista suomensukuisten kielten työryhmää.

Oli jännittävää, kun käännöksiä alkoi valmistua. Kohdealueilla riitti iloa ja ihmetystä: Jumala puhuu sittenkin meidän kieltämme! Hän ei ole unohtanut meitä!

Perestroikan vuosina äidinkielen opetus kouluis- sa elpyi, mutta kirjallisuudesta oli valtava puute. Kirjojen suuren kysynnän vuoksi työryhmämme ahersivat myös Lastenraamatun ja muiden raama- tunkertomuskirjojen parissa. Näitä kirjoja tarvittiin: ne otettiin valmistuneiden raamatunosien ohella kouluihin äidinkielen lukukirjoiksi.

Uusi testamentti julkaistiin udmurtiksi vuonna 1997 ja Psalmien kirja pari vuotta myöhemmin. ”Sana omalla kielellä on meille Jumalan ihme ja innostaa viemään kirjallisuutta udmurtikyliin”, kertoo evankelista Maina Sašina Iževskin Filadel- fia-seurakunnasta.

Raamatun Sanan valmistuminen teki mahdol- liseksi myös sen, että Udmurtiassa, Mordvassa, Marissa, Komissa ja osin Karjalassakin voidaan pitää jumalanpalveluksia kansankielellä. Morkin ortodoksiseurakunnan väki Marissa ilmaisi ilonsa

Uuden testamentin ilmestymisen jälkeen: ”Mikä lohtu onkaan tulla kirkkoon kuulemaan palvelusta omalla kielellä! Nyt opimme ymmärtämään Pyhän Kirjan sanomaa.”

Tähän mennessä seitsemälle sukukansallemme on julkaistu Uusi testamentti ja kaikille kahdelle- toista erillispainoksina raamatunosia sekä lasten- kirjallisuutta. Tekstejä on viime aikoina ahkerasti myös äänitetty. Ihmettä kerrakseen on siinä, että varoja on löytynyt niin käännöstyöhön kuin kir- jojen painatukseenkin. Kiitos hyvälle Jumalalle ja kiitos teille kaikille, jotka työtämme tuette!

Udmurtit ovat saamassa Raamatun ensim- mäisinä Venäjällä asuvista suomensukuisista kansoista. Painatusta valmistellaan parhaillaan ja kirjan käyttöönottoa on määrä juhlia Udmurtiassa tänä syksynä. Tekstin kääntäjä isä Mihail ja muut udmurtiuskovat ovat täynnä iloa odottaessaan äidinkielen Jumalan Sanan julkaisua. Isä Mihail pukee sydämensä tunnot sanoiksi: ”Udmurtin kansa, iloitse! Pian otat ensimmäistä kertaa käteesi arvokkaimman kirjan, minkä mikään kansa voi omistaa: Kirjojen Kirjan, Raamatun!”

Kiitetään yhdessä Jumalaa siitä, että Hän on avannut udmurteille ja muille kielisukulaisillemme oven Sanansa siunauksiin.

Anita Laakso
Toiminnanjohtaja

Raamatunkäännöstyön kohteena olevat suomensukuiset kansat Venäjällä

Raamattu udmurtiksi 22 vuotta käännöksen parissa

Marja Kartano (oik.) kokoamassa palautetta udmurtinkielisistä käännöksistä. Kuva: RKI

Teksti: Marja Kartano
Kysymykset: Anne Kuosmanen

Mikä sai sinut alun perin lähtemään raamatunkäännöstyöhön?

Nuorena uskavana kyselin omaa paikkaani Jumalan suunnitelmista ja rukoilin Fil. 1:24 innoittamana ”Herra, minkä kansan tähden minä elän?” Jumala alkoi osoittaa minulle suuntaa kohti itää. Ensiksi aloin opiskella venäjää lukiossa, sitten Herra hyvin pian tarkensi aluetta kielisukulaisiimme.

Tämä tapahtui vuonna 1980 Nuorten pääsiäiskonferenssin aikana Mikkelin tuomiokirkossa, kun Paavo Hiltunen kertoi puheessaan Venäjällä asuvista suomensukuisista kansoista ja kehotti nuoria rukoilemaan, että nämä kansat saisivat Raama-

tun omalla äidinkielellään. Tuo puhe painui syvälle sydämeeni ja vaikutti sen, että hain opiskelamaan Helsingin yliopistoon Venäjän kielen ja kirjallisuuden laitokselle ja otin sivuaineekseni itämerensuomalaiset kielet. Aluksi ajattelin karjalaisia, koska isovanhempani olivat kotoisin Sortavalan seudulta. Mutta kun syksyllä 1985 aloin etäsukukielenä opiskella udmurtia, tulivat udmurtit ja heidän kielensä heti minulle rakkaiksi ja ymmärsin saaneeni vastauksen koulutytönä esittämäni kysymykseen. Seuraavana keväänä tutustuin Raamatunkäännösinstituuttiin ja sen työhön suomalais-ugrialaisten kansojen parissa. Minua rohkaittiin jatkamaan udmurtin kielen opintojani, joten hain venäjän kieliharjoitteluun Moskovan yliopistoon, jotta voisin samalla opiskella myös udmurtia. Mahdollisuus udmurtin opintoihin avautuikin Moskovassa tutustuttuani dosentti Kelmakoviin Udmurtian yliopistosta.

Millaista käännöstyö oli udmurtin projektin alkuvaiheessa?

Tulin udmurtin käännösprojektiin mukaan vuoden 1991 alusta. Helmikuussa tapasimme Anita Laakson kanssa Moskovassa diakoni Mihail Atamanovin, joka oli koulutukseltaan udmurtin kielen tutkija, mutta oli kaksi vuotta ennen tapaamistamme siirtynyt tiedeakatemiasta ortodoksikirkon palvelukseen. Häntä udmurtitutkijat olivat suositelleet Raamatun tekstien kääntäjäksi.

Yhteistyö diakoni Mihail Atamanovin kanssa alkaa

Yhteistyö isä Mihailin kanssa alkoi evankeliumeista. Työ oli innostavaa. Jouduimme pohtimaan monille Raamatun avainsanoille udmurtinkielisiä vastineita. Evankeliumeista siirryimme udmurtiuskoven hartaasta toivomuksesta Psalmien käännöksen

pariin, sillä Psalmeja ja evankeliumeita uskovat ovat Venäjällä tottuneet lukemaan päivittäin. Psalmeissa tulivat vastaan ru- nouden kääntämisen ongelmat, esimerkiksi se, miten Psalmeissa esiintyvät samaa tarkoittavat rinnakkaislauseet saadaan luontevasti ilmaistua udmurtiksi.

Mikä työssäsi on ollut haasteellista?

Työn kannalta vaikeinta on ollut Uuden testamentin kirjetekstien käännöksen tarkistaminen. Niissä alkutekstin lauseet ovat toisinaan erittäin pitkiä ja kun niitä katkotaan pienemmiksi kokonaisuuksiksi, on varmistettava, että merkitysyhteys eri lauseiden välillä on oikein. Haasteellista on ollut myös julkisuuden paineen kohtaaminen, sillä vuodesta 1991 lähtien Udmurtian tiedotusvälineet ovat seuranneet innokkaasti raamatunkäännöstyön edistymistä.

Mikä on antanut sinulle voimia työhön?

Itse Jumalan Sana on kantanut ja nostanut. Usein työtä tehdessä nousee jokin sananpaikka, joka ruokkii ja ravitsee. Matkan varrella saadut rohkaisun sanat antavat voimia – se, että joku tulee ja kertoo rukoilevansa minun ja työmmme puolesta. Myös virret hoitavat. Joskus vain jokin virsi tai hengellinen laulu alkaa pyöriä

mielessä, ja kun ajattelen sanoja, ne ovat juuri siihen tilanteeseen tarvittava rohkaisu ja vahvistus.

Millaisia asioita olet oppinut udmurteilta?

Mutkatonta käytännön kristillisyyttä. He eivät pullistele oikealla opillaan, vaan elävät kristillisyyden todeksi arjessa palvelen lähimmäisiään. Olen oppinut ja nähnyt myös sen, miten tärkeä avain kielen osaminen on ihmisiä lähestyttäessä. Kun puhun udmurtia, olen heille oma ihminen.

Kerro jokin käännöstyöhön liittyvä tärkeä muisto matkasi varrelta!

Noin vuosi Psalmien julkaisemisen jälkeen olimme isä Mihailin kanssa käymässä Komarovon udmurttikylässä. Kodissa, jossa vierailimme, oli koolla joitakin kylän uskovaisia naisia, ja he alkoivat laulaa – udmurtit yleensä aina laulavat, kun tulee vieraita. Mutta nyt ei laulettu kansanlauluja, vaan naiset lauloivat Psalmeja – ulkomuistista. Vain vuosi kirjan julkaisun jälkeen niitä oli luettu niin paljon, että niitä osattiin ulkoa! Isä Mihail ja minä kuuntelimme silmät kyynelissä.

Mikä saa sinut innostumaan raamatunkäännöstyöstä yhä uudelleen?

Jumalan Sana. Olen innostunut aina siitä kirjasta, jota tarkistan.

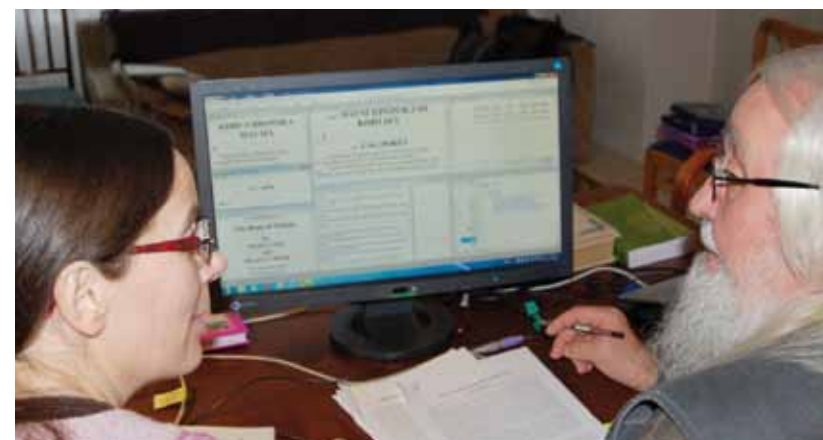
Elän tekstin mukana. Sekin innostaa, että tiedän, miten hartaasti kirjoja odotetaan. Ne eivät jää lojumaan varastoihin, eivät jää käyttämättä, vaan ihmiset lukevat niitä.

Raamattu udmurtiksi on valmistumassa. Mitä tästä eteenpäin?

Nyt ovat vuorossa Vanhan testamentin apokryfikirjat: Tobitin, Juditin, Sirakin, Barukin kirja, Viisauden kirja, Jeremian kirje, 1.–3. Makkabilaiskirja sekä 2 Esran kirja. Venäjän ortodoksikristityt kutsuvat näitä kirjoja nimellä ei-kanoniset kirjat, ja ne kuuluvat kanonisten kirjojen ohella venäjänkieliseen ns. Synodaaliraamattuun. Udmurtiasa odotetaan kovasti Raamatun pikaista julkaisemista, joten uskovien toivomuksesta painetaan nyt kanoniset kirjat, mutta mainitut Vanhan testamentin apokryfikirjat julkaistaan myöhemmin erillisenä kirjana.

Millaisia ajatuksia sinulla on nyt, kun Raamattu udmurtiksi on valmistumassa?

Kiitollisuus siitä, että Jumala on auttanut kaikkina näinä vuosina niin, että työ on edennyt ja udmurtit ovat pian saamassa Raamatun. On valtava asia, kun kansa saa ensimmäistä kertaa Raamatun omalla kielellään – on kuin kansalle avautuisi ovi, josta he saavat käydä sisälle Jumalan rikkauksiin!

Udmurtitekstien äärellä käännöstarkistaja Marja Kartano ja diakoni Mihail Atamanov. Kuva: RKI

Julkaistu
Uusi testamentti ja osia VT:sta
Ajankohtaista
Raamatun julkaisu ja käyttöönotto
Udmurtin kannatusviite
3117

Iloa Psalmeista

Työmatkallaan Mordvanmaalla syksyllä 2012 käännostarkistaja Riitta Pyykkö sai työrupeamansa päätteeksi iloita Psalmien käyttöönottojuhlasta.

Teksti: Riitta Pyykkö

Työjakson aikana Mordvassa marraskuussa korjasin kahden kääntäjämme, Genrih Devjatkinin ja Tamara Bargovan, kanssa 1. Mooseksen kirjan tärkeät alkuluvut 1–13. Uusi kääntäjämme Tamara oli mukana tiimityössä ensimmäistä kertaa, ja nyt opettelimme tekemään työtä yhdessä. Loppupäivinä olin tyytyväinen ja kiittolinen, kun tuntui siltä, että osasimme puhalttaa yhteen hiileen eri mielipiteistä huolimatta.

SARANSKIN yliopistossa pidettiin Mordvassa ollessani Kansainvälinen suomalais-ugrilaisen kielten konferenssi, jossa saimme kertoa raamatunkäännöstyöstä. Isä Aleksandr Pelin, joka on Mordvassa yhteyshenkilömme ortodoksikirkkoon, ehdotti, että pitäisimme konferenssin yhteydessä ersänkielisten Psalmien julkaisujuhlan. Konferenssin järjestäjät olivat asialle myönteisiä. Juhlapäiväksi sovittiin 1. marraskuuta. Paikalla oli ersänkielinen paikallinen TV-toimitus ja Mordvan lehdistöä. Kirjoja saivat mukaansa myös yliopiston ersän kielen tutkijat, opettajat ja opiskelijat. Tämä oli suuri kiitosaihe, sillä konferenssin osanottajien mukana tieto Psalmien julkaisusta levisi laajalle.

TYÖMATKANI aikana pääsin käymään sekä ersäläisen että mokšalaisen evankelisluterilaisen seura-

Nuori ersäläismies on kiinnostunut Psalmeista. Kuvassa lisäksi kääntäjä Tamara Bargova. Kuva: Riitta Pyykkö/RKI

kunnan jumalanpalveluksissa ja nuortenilloissa. Saimme yhdessä paikallisten kanssa kokea vahvaa yhteyttä toistemme kanssa ja rohkaisua Jumalan sanasta. Tällä hetkellä molemmissa seurakunnissa toimii isohko joukko Jumalan sanaan juurtuneita ja uskossaan jo varttuneita nuoria. Heillä on takanaan muutaman vuoden vahva evankelioimis- ja diakoniapalvelu eräässä lastenkodissa. Työ siellä on kantanut hedelmää. Nyt nuoret miettivät, mikä olisi seuraava työmuoto. Ehkäpä he voisivat ottaa vastuulleen kirjastoprojektin, ersänkielisen raamatutukirjallisuuden toimittamisen kaikkien mordvalaiskylien kirjastoihin?

Eräs nuori ilmaisi kaikkien puolesta kiittollisuutensa siitä, että suomalaiset auttavat heitä saamaan äidinkielen Raamatun. Hän painotti: ”Äidinkielen sana menee syvälle sydämeen!”.

Kiitos rukouksista Mordvan nuorten puolesta!”

Ersämordvankieliset Psalmi. Kuva: RKI

Julkaistu

Uusi testamentti v. 2006

Psalmien kirja v. 2011

Ajankohtaista

1.–2. Mooseksen ja Jesajan kirjan tarkistaminen

3.–5. Mooseksen kirjojen kääntäminen
Ersän kannatusviite 3094

Sanaa sydämen kielellä

Teksti: Olga Surdjaeva
Suomennos: Anita Laakso
Kuvat: Riitta Pyykkö/RKI

Ollessani pikkutyttö sain kerran syntymäpäivälahjaksi mokšamordvan-kielisen Lastenraamatun. Minusta oli ihmeellistä, että Jeesus puhui minun omaa kieltäni. Se teki Hänestä minulle todellisen ja Hänen sanoistaan todet. Muutamia vuosia myöhemmin minulle lahjoitettiin Luukkaan evankeliumi mokšaksi. Luin sitä ja sen sanat upposivat syvälle sydämeeni. Jumala puhui minulle uudelleen sydämeni kieltä.

MAASSAMME on suuri kielten ja kansojen kirjo. Jokaisella kansalla on oma historiansa, oma kulttuurinsa ja kieltensä. Nimenomaan kieli on se, joka muovaa ja kokoaa yhteisön. Kieli on kansan sielu. Kielen ansiosta kansa elää ja on olemassa. Minulle itselleni läheisin ja rakain kieli on mokšamordva. Se on sitä nimenomaan siitä syystä, että se on varhaisen lapsuuteni

kieli. Olen sanonut ensimmäiset sanani ja ajatellut ensimmäiset ajatukseni mokšamordvaksi.

TÄMÄN kielen, mokšamordvan, on Jumala itse antanut minulle ja kansalleni. Jumala tahtoo, että jokaisella ihmisellä olisi mahdollisuus tulla tuntemaan Hänet. Hän haluaa tulla läheiseksi ja rakkaaksi jokaiselle. Sen vuoksi on tärkeää, että jokainen saa Hyvän Sanoman sillä kielellä, joka on hänelle läheisin. Usein kuulemme ihmisten todistavan siitä, että Jumalan Sana on avautunut ja tullut todeksi erityisesti oman äidinkielen kautta. Tämän vuoksi raamatunkäännöstyötä tulee tehdä kaikille kielille. Jotkut luulevat, etteivät pienet kansat tarvitse Sanaa omalla kielellään, mutta Raamattu ei puhu näin. Jeesus itse on luvannut, että Hyvä Sanoma tullaan julistamaan kaikkialle maailmaan, kaikille kansoille.

Vasemmalla ersäläinen Leena, oikealla mokšan käännösryhmään avustajaksi tullut Olga

Julkaistu

Evankeliumit ja Apostolien teot v. 1995–2005

Lastenraamattu v. 1999

Ajankohtaista

Uuden testamentin kirjetekstien tarkistaminen

Mokšan kannatusviite 3104

Komipermjakkien kansanjuhla Pešnigortin kylässä. Kuva: Andrei Greidan/RKI

Komipermjakit ovat säilyttäneet oman kielensä ja kulttuurinsa

Teksti: Andrei Greidan
Suomennos: Anne Kuosmanen

Olen monien vuosien ajan työskennellyt komipermjakkien keskuudessa, enkä voi lakata ihmettelemästä tuon vaikeissa oloissa elävän kansan sisukkuutta, ahkeruutta, vaatimattomuutta ja elämäniloa.

Permin Komin piirikunta sijaitsee Euroopan itärajalla Ural-vuoriston tuntumassa. Permin Komissa kesä on lyhyt ja helteinen, lämpötila saattaa kohota +36 asteeseen. Talvi on pitkä ja kylmä, lämpötila laskee usein jopa -40 asteeseen. Pinta-

alaltaan piirikunta on vähän Viroa pienempi. Komipermjakkeja lasketaan nykyisin olevan noin 100 000. Permin Komi on monella tavalla eristyksissä muusta maailmasta, koska teitä on vähän eikä rautatieyhteyksiä juurikaan ole. Tämä eristyisyys vaikuttaa kaikilla elämän alueilla: toisaalta se estää piirikunnan kehittymistä, mutta toisaalta se on auttanut kansaa säilyttämään oman kielensä ja kulttuurinsa. Vuoden 2002 väestötietojen mukaan kotipiirikunnassaan asuvista komipermjakeista 95,1% puhui komipermjakkia. Kansan luonne ja ajattelu heijastuvat heidän kielestään. Komipermjakki on

melodinen ja kaunis kieli. Muun muassa jokien nimet ovat runollisia. Esimerkkeinä voi mainita esimerkiksi *Jusva* – Joutsenjoki ja *Lemva* – Tuomijoki.

Piirikunnan alueella on paljon metsiä, joissa on aina elänyt karhuja. Vanhan legendan mukaisesti komipermjakit uskovat polveutuvansa kantaisästä, jonka nimi oli *Kudym-Oš* (*Oš*-karhu). Tämän vuoksi Permin Komin lipussa ja vaakunassa on karhun kuva. Myös piirikunnan pääkaupunki on saanut nimensä kantaisän mukaan: *Kudymkar* (Kudymin kaupunki).

Kansanuskomuksia ja katovuosia

Komipermjakeilla oli oma pakanauskontonsa, mutta kun Permin Komista tuli osa Venäjää, pakanauskonto alkoi vähitellen sekoittua ortodoksisen uskon kanssa. Perinteisesti kansan keskuudessa on elänyt vahvasti usko erilaisten rituaalien voimaan, olivatpa ne sitten kirkonmenoja tai pakanauskonnon rituaaleja. Myös taikausko on ollut vahvaa. Vielä nykyäänkin perinteisen pakanauskonnon piirteet sekoittuvat ortodoksisuuteen. Monet uskovat henkiin ja antavat niille uhreja. Esimerkiksi jos joltakulta katoaa lehmä, silloin kansan uskomuksen mukaan täytyy viedä paitettu piirakka metsään kannon päälle uhriksi metsän isännälle, niin että tämä leppyisi ja antaisi lehmän takaisin.

Vuoden 1917 vallankumouksen jälkeen, kun pappeja ei enää ollut ja kirkot suljettiin, vanhat naiset alkoivat kastaa lapsia saunoissa. Kirkkojen sulkemisen jälkeen ateisti-vallanpitäjät odottivat, että uskovat katoavat. Permin Komissa kävi kuitenkin niin, että melkein kaikki lapset, jotka syntyivät vallankumouksen jälkeen, kastettiin.

Permin Komissa katovuodet ovat usein koetelleet ihmisiä. Huonojen satojen vuoksi on kärsitty nälkää. Komipermjakit suhtautuvat edelleenkin suurella kunnioituksella ruokaan. Nälkävuosina opittiin syömään luonnonryttejä kuten vuohenputkea ja peltokortetta. Yrttireseptit ovat säilyneet sukupolvesta toiseen ja ovat nyt osa komipermjakkien kansallista ruokaperinnettä.

Sotavuosien 1941–1945 seuraukset tuntuvat yhä Permin Komissa. Joihinkin kyliin sodasta palasi kotiin vain yksi tai kaksi miestä. Sodan jälkeen elämä koheni jonkin aikaa: väestö kasvoi, maanviljelys ja metsätalous kehittyivät. Mutta 1990-luvulla elämä muuttui: koko elinkeinorakenne romahti. Tämä on tuonut kyliin työttömyyttä ja sen mukana paljon ongelmia.

Raamatunkäännösinstituutin julkaisuja käytetään kouluissa

Komipermjakit suhtautuvat myönteisesti raamatunkäännöstyöhön. Iloiten he ihmettelevät: ”Voiko Raamatun todellakin kääntää kielellemme?” Komipermjakin kieltä on vähätelty, ja sen vuoksi monet häpesivät omaa kieltään, mutta nyt he uskaltavat tuoda esille sen merkityksen. Kouluissa on opetettu 1990-lu-

vulta saakka komipermjakkia ja koska painettua kirjallisuutta on vähän, äidinkielen oppikirjoina käytetään Raamatunkäännösinstituutin julkaisemia kirjoja.

Komipermjakit tarvitsevat esirukouksiamme. Heidän on vaikea rukoilla – ei ole ylistyksen sanoja omalla kielellä. Siinä heitä auttaisi, jos saisimme käännettyä heille Psalmien kirjan.

Tällä hetkellä Permin Komin piirikunnassa syntyvyysluvut ovat kasvamassa. Kudymkarissa syntyy nyt jostakin syystä paljon kaksosia. Se on uusi erityispiirre, ennen tällaista ei ole havaittu komipermjakkien parissa. Saavatko nämä lapset opastusta rakkauteen ja hyvyyteen? Tarvittaisiin lisää kristillistä kirjallisuutta. Komipermjakit ottavat aina innolla vastaan Instituutimme kääntämät lastenkirjat.

Tiedämme Pyhien Kirjoitusten perusteella, että Herra varjelee orpoa, leskeä ja muukalaista. Hän varjelee niitä, jotka ovat heikoimpia. Vähemmistökansassa on myös heikko, aivan kuin orpo, leski tai muukalainen. Pieni kansa voi panna toivonsa vain Herraan. Komipermjakit odottavat ilosanomaa Kristuksesta.

Julkaistu

Uuden testamentin osia
v. 1996–2009

Lastenraamattu v. 2003
Raamatun kertomuksia
v. 2002, 2010

Ajankohtaista
UT:n käännöksen tarkistus
Komipermjakin
kannatusviite 3049

Jeesus kutsui minut ja sai minut muuttumaan

Raisa Remšujeva.
Kuva: Olga Zaitseva/RKI

Karjalainen kielentutkija Raisa Remšujeva aloitti raamatunkäännöstyön omalle äidinkielelleen vuonna 1992 yhdessä Sinikka Saaren ja Inka Pekkasen kanssa. Ensimmäiseksi käännettiin *Isussan elämä* -kirjan ja sen jälkeen *Markuksen evankeliumi*. Molemmat julkaistiin vuonna 1994. Sen jälkeen Uutta testamenttia käännettiin ja tarkistettiin kirja kirjalta. *Uusi Šana*, Uusi testamentti vienankarjalaksi julkaistiin vuonna 2011. Samana vuonna valmistui myös äänikirja.

Teksti: Raisa Remšujeva

”Vienan Karjalassa oli 1900-luvun alkupuolella venäjän taitajia vähän, vain ne harvat miehet, jotka Venäjän puolella kauppaa käydessään olivat oppineet myös kielen. Yleensä karjalaiset osasivat vain omaa kieltään. Kirkon jumalanpalvelukset olivat kuitenkin venäjänkielisiä. Rukouksia opittiin ulkoa venäjäksi, usein sisältöä ymmärtämättä. Vuonna 1914 syntynyt äitini Santra muisteli, kuinka he lapsena leikkivät kirkko-leikkiä.

Joukon vanhin, Puavila, oli käynyt vanhempiensa kanssa kirkossa ja hän sai siksi papin roolin. Hän saarnasi: ’Jeli-täti, Jeli-täti, Jeliseeeja!’ Hän varmaankin tarkoitti sanoa: ’Halleluja, halleluja, halleluuja!’, mutta läheinen sukulaismummo Jeli-täti oli tutumpi sana...

MYÖHEMMIN, kun Karjalassa kymmenien vuosien ajan vainottiin kristittyjä, kyläkirkkoissa ei pidetty jumalanpalveluksia. Meidän sukupolvemme on kasvanut kommunismihengessä ateisteina, ilman mitään ”uskonnon huumetta”. Vasta yliopistossa eräs opettajamme kertoi, että jokaisen sivistyneen ihmisen pitäisi tuntea *Piipia*, Raamattu.

Karjalaistalo Tveristä. Kuva: Sinikka Saari

SUURIN osa nykyisistä karjalaisista ei ole koko elämässään nähnyt mitään karjalaksi kirjoitettua eikä osaa lukea omalla kielellään. Latinalainen kirjaimisto on kyllä tuttu koulusta englannin kielen opiskelijoille ja tietysti niille, jotka lukivat koulussa suomea. Vielä 20–30 vuotta sitten kylissä käytettiin aktiivisesti karjalaa puhekielenä. Onneksi perinteen-tutkijana säilytin itse kiinteän suhteen omaan kieleeni: keräsin kenttämatoilla vienankarjalankielisiä tekstejä ja kirjoitin ne tarkasti muistiin ääntämisen

mukaan.

KUN 1990-luvun alussa perustettiin *Karjalan rahvahan liitto* ja ryhdyttiin kehittämään karjalan kieltä, syntyi ensimmäinen karjalankielinen sanomalehti, painettiin Aapinen ja muita kirjoja. Silloin meilläkin evankeliumien kääntäminen lähti liikkeelle Raamatunkäännösinstituutin aloitteesta.

Nyt on vienaksi saatu *Uusi Šana* (Uusi testamentti) kirjana ja äänitteinä. Niitä on levitetty kaikkiin vienankarjalaisiin kyliin. Vienassa, Kalevalan ortodoksikirkossa on jo muutamien vuosien ajan luettu jumalanpalveluksissa Uutta testamenttia karjalaksi.

Uuvven Šanan ilmestyminen oli vienan kieltä puhuville iloinen yllätys, he halusivat hartaasti saada kirjan itselleen. Tärkeintä onkin se, että ihmiset lukevat Uutta testamenttia kotona. Evankeliumin sanoma on vienaksi helpompi ymmärtää kuin venäjäksi. Työryhmämme pyrki kääntämään vaikeatkin jakeet selvästi. Projektin aikana sain itsekin hyvää raamattukoulutusta. Huomasin, että minussa tapahtui kääntäminen, uskonnollinen elämä alkoi kiinnostaa yhä enemmän. *Piiplijan* kääntämisen kautta Jeesus kutsui minut ja sai minut muuttumaan. Tie on valittu.”

Julkaistu

Uusi testamentti ja äänikirja v. 2011

Ajankohtaista

Raamatun kertomuksia -kirjan kääntäminen

Vienan kannatusviite 3036

Zinaida Dubinina:

”Karjalan rahvas tarvitsee Kristusta”

Teksti: Sinikka Saari
Kuvat: RKI

Zinaida Dubinina

Karjalan tasavallan kielistä livviksi eli aunuksenkarjalaksi on julkaistu eniten Raamatun osia: *Uuzi Sana* (Uusi testamentti) ilmestyi v. 2003, *Psalmit v. 2005*, *1. Mooseksen kirja v. 2010* ja tuoreimpana tekstinä *Joonan kirja v. 2012*. Livvin kääntäjä Zinaida Dubinina on korkeasta iästään huolimatta täynnä intoa saadakseen lisää Jumalan Sanaa omalle kielelleen.

Äskettäin eläkkeelle siirtynyt livvin käännöstarkistaja Sinikka Saari (kuvassa) kertoo:

Kuva: Sinikka Saari/RKI

Olin viime vuoden joulukuussa Petroskoissa tapaamassa kääntäjätovereitani ja pääsin myös kaksiiin juhliin. Ensimmäinen juhlin livvin *Oma Pajo* -kuoron 20-vuotistaivalta. Näin taas kerran, miten karjalainen rahvas soittaa ja laulaa ilonsa ja murheensa ilmoille. Kuorot ovat olleet tärkeässä

asemassa myös pienten kielten elvyttämisessä ja säilyttämisessä.

Toisiin juhliin oli kokoontunut tusinan verran nuoria aikuisia ja sinne tuli myös Zinaida Dubinina Kotkatjärveltä. TV:n ja radion välityksellä muutkin livviläiset pääsivät näkemään ja kuulemaan tapahtuman. Juhlittiin livvinkielisen Joonan kirjan valmistumista. Zinaidaa voisi kutsua livviläisten matriarkaksi, niin kunnioittavasti nuorisosa häneen suhtautuu. Hän kertoi nuorille käännöstyön vaiheista ja Sanan merkityksestä ihmiselle. Hän luki myös omia runojaan ja kertoi niiden synnystä. Monet runoista ovat nousseet ahdistuksesta, jota Zinaida tunsi oman kielensä huonon tilan vuoksi parikymmentä vuotta sitten.

Kielen tila puhutti nuorisosa myös tässä tilaisuudessa. Zinaida kehotti nuoria puhumaan livviä, sillä vain puhuttu kieli säilyy ajan saatossa.

JUHLASSA luettiin Joonan kirja kokonaan. Siinä on vain neljä lukua, ja tekstistä löytyy kehoitus parannukseen. ”...Ninevien suari käski kuulottua da sanuo Ninevies, gu ni rahvas, ni žiivat, ni häkit, ni lambahat ei syödäs nimidä, ei käydäs peltah, ei juodas vetty. Anna kaikin, rahvas dai žiivatat kävelläh piikoisovis

da anna täydeh vägeh kirrutah Jumalua. Anna jogahine kiändyy iäre pahoil dorogoil da hylgiäy pahat ruavot” (Joonan 3:7–8).

NUORISOA kiinnosti Zinaidan suhde Jumalaan ja he kysyivät: ”Olettogo työ, Zinaida Timofejevna, uskovaine?” ”Olen minä uskovaine, hoti en siitä äijä pagize. No uskovaine olen, sitä en kiellä.”

Zinaida kantaa huolta käännöstyöstä. ”Olen kääntänyt Jesajan kirjan. Se pitäisi saada tarkistettua ja painettua. Se on vaikea ja syvälinen kirja, mutta hyvin tärkeä. Jeesus Kristus näkyy siinä hyvin kirkkaasti. Ja Häntähän Karjalan rahvas tarvitsee. Minä itse olen oppinut uskonasiat Raamatusta. Siinä ihmiselle kerrotaan kaikki, mitä hänen tarvitsee tietää uskosta Jumalaan.”

Julkaistu

Uusi testamentti v. 2003, Psalmit v. 2006, 1. Mooseksen kirja v. 2010, Joonan kirja v. 2012

Ajankohtaista

Jesajan kirjan tarkistaminen ja lukijapalautteen kokoaminen Sananlaskujen kirjasta Livvin kannatusviite 3023

Vepsänkielisen psalmikäännöksen äärellä Nina Zaitseva (vas.) ja Inka Pekkanen. Kuva: Anita Laakso/RKI

Raamatunkäännöstyö antaa potkua vepsän kirjakieleen

Teksti: Inka Pekkanen

Vepsää alettiin kehittää kirjakieleksi 1930-luvulla. Aakkosiksi otettiin ensin latinalaiset kirjaimet, mutta myöhemmin valtiovalta halusi, että kaikki ei-venäläisetkin kansat käyttäisivät kyrillisiä aakkosia. Latinalaiset aakkoset olisivat sopineet paremmin vepsän kieleen. Kyrillisen aakkoston käyttöönoton myötä vepsän kirjakielen kehittäminen lopahti. Uusi tilaisuus koitti 1980-luvun lopulla. Vepsän kirjakieli alkoi nousta. Mutta menneiden vuosikymmenten aikana vepsän kielen puhujien määrä oli huvennut huolestuttavasti.

RAAMATUN kääntäminen vepsäksi aloitettiin 1990-luvun alussa. Raamatunkäännösinstituutti otti

yhteyttä muutamiin kulttuurivai-
kuttajiin Karjalassa. Rjurik Lonin
käänsi lastenkirjan *Iisus an el*
(Jeesuksen elämä), joka ilmes-
tyi vuonna 1991. Varsinainen
Uuden testamentin kääntäminen
alkoi elokuussa 1991 – samaan
aikaan kuin Moskovassa tapahtui
vallanvaihto. Kääntäjäksi tuli
kielentutkija Nina Zaitseva. Hän
on tehnyt raamatunkäännöstyötä
oman työnsä ohella 22 vuoden
ajan. Hänen lisäksään työhön on
osallistunut monia muita vepsä-
läisiä käännöspalautteen antaji-
na, tekstin lukijoina, kieliasun
tarkistajina.

ENNEN 1990-luvun alkua vep-
säksi ei ollut koskaan julkaistu
yhtään ainoaa raamatunosaa, ja
tämän vuoksi Raamatun kääntä-
minen oli haastavaa. Se toi eteen
erilaisen kulttuurin, toisenlaiset
ympäristöt, tavat, historian –
kaikkea tätä piti kuvata vepsäksi.

Se pakotti kehittämään vepsän
kieltä. Tilanne oli se, että vepsää
käytettiin kotielämässä, venäjän
kieltä kaikessa muussa. Kääntä-
misen alettua ilmeni pian, ettei
vepsän sekaan haluttu venäläisiä
sanoja, vaikka niitä sumeile-
matta käytetään puhekielessä.
Ainoastaan vanhoja vakiintuneita
lainsanoja otettiin mukaan.

NINA ZAITSEVA oli ansioitunut
kielentutkija, mutta ryhdyttyään
kääntämään Raamatua hä-
nestä tuli myös ahkera vepsän
kielen kehittäjä. Perustettiin
Kodima-lehti, syntyi vepsän
kielen oppikirjoja, useita kaksi-
kielisiä sanakirjoja, artikkeleita,
väitöskirja, runoja, Kalevalan
vepsännös, *Virantanaz*-eepos.
Monet muutkin vepsäläiset ovat
innostuneet kirjoittamaan omalla
kielellään runoja sekä aikuisille
että lapsille.

PSALMIEN kirjan kääntämispro-
sessi kesti kaksi vuotta. Se mer-
kitsi uusia haasteita: alkutekstinä
oli nyt heprea, teksti oli runoutta,
jonka tyylilajit ovat erilaisia
kuin eurooppalaisessa kirjalli-
suudessa. Lisähaasteina olivat
psalmitekstin suuri synonyymien
tarve (heprealaisessa runoudessa
käytetään paljon *parallelismia*,
saman asian ilmaisua kahdella eri
tavalla) sekä psalmien erityis-
käyttö rukouselämässä.

MILLAISIA käytännön haasteita
Psalmeja kääntäessämme kohta-
simme ja mitä ratkaisuja niihin
löysimme?

Jumalaan viitataan useilla
nimillä: *Jumal* (Jumala), *Ižand*
(Herra, Jahve), *Sur' Sünduižem*
(Herra, puhutteluna rukouk-
sessa), *Ülembaine* (Korkein),
Kaikenvaldaine (Kaikkivaltias).
Sur' Sünduižem on vanha vep-
säläinen nimitys, jolla viitataan
sekä Jumalaan että Jeesukseen
Kristukseen. Sitä käytetään ru-
kouspuhutteluna.

Käsitteet *turvata*, *luottaa*,
odottaa (*Herraa*), *panna toivo*
(*Jumalaan*) merkitsevät suunnil-
leen samaa. Aluksi oli hankalaa
löytää niille mitään tyydyttävää
vastinetta – lukuun ottamatta
odottaa-verbiä, mutta senkin
merkitys oli hyvin konkreettinen.
Sitten päädyttiin verbiin *vauvata-
da*, joka merkitsee sekä odotta-
mista että toivomista.

Ps.119 on psalmeista pisin:
176 jaetta. Psalmin erityispiirre
on se, että lähes joka jakeessa
mainitaan käsite *Jumalan sana*
käyttämällä jotakin useista
synonyymeistä. Työstäessämme
tämän psalmin vepsännöstä jou-
duimme heti alussa päättämään,
käytettäisiinkö useita vastineita
vai yritettäisiinkö luoda uudis-
sanoja. Kääntäjä halusi yrittää
jälkimmäistä. Ennestään tuttuja
sanoja olivat *zakon* ”laki” ja *käsk*

”käsky”. Muut olivatkin sitten
tuntematonta viidakkoa. Heprean
tekstissä on käytetty ainakin
seitsemää eri sanaa. Niiden
vastineiksi luotiin *todištused*
”liitto, todistukset”, *märičendad*
”määräykset”, *elonmäričendad*
”oikeudet/päätökset”, *märne-
vondad* ”asetukset, säädökset” ja
nevondad ”käsky”.

SUURI vepsän kieliyhteisön
ongelma on se, että ne jotka
osaavat puhua vepsää sujuvasti,
eivät läheskään aina osaa lukea
omalla kielellään. Vastauksena
tähän ongelmaan on Raama-
tun teksteistä tehty jo joitakin
äänitteitä. Rohkaisevaa on myös
se, että Petroskoissa kokoon-
tuu viikoittain *Paginklub* eli
keskustelukerho, jossa luetaan
vepsänkielistä Uutta testamenttia
ja Psalmeja. Siellä kävijät ovat
kokeneet samaa kuin raamatun-
käännöstyön alkuvaiheissa: kun
he lukivat Jumalan sanaa venä-
jän kielellä, se ei koskettanut
heidän sisintään. Kun he lukivat
tai kuulivat Sanaa omalla kielel-
lään, vepsäksi, heidän silmänsä
kostuivat ja sydämensä syttyivät.
He tajusivat, että Jumala puhuu
heille, ja he myös ymmärsivät,
mitä Hän sanoo!

Julkaistu

Uusi testamentti v. 2006

Psalmi v. 2012

Ajankohtaista

*Sananlaskujen kirjan kääntä-
minen*

Vepsän kannatusviite 3133

Vepsäläinen Nikolai Fomin Pääsjärven kylästä
Kuva: Olga Zaitseva/RKI

Ojattijoen silta, Jaroslavitši (vepsäksi: Vil'häl)
Kuva: Olga Zaitseva/RKI

Mareja laulujuhlla. Kuva: Ivan Trofimov/RKI

Vuorimarinkielinen Uusi testamentti on valmistumassa

”Vuorimarit tarvitsevat ehdottomasti oman raamatunkäännöksensä”, toteaa vuodesta 1993 marin raamatunkäännösprojektissa työskennellyt käännöstarkistaja Tiina Ollikainen. ”Äidinkielen teksti puhuttelee eniten. Suomalainenkaan ei mielellään lue Raamattua ruotsiksi tai englanniksi, vaikka osaisi näitä kieliä hyvin.”

Teksti: Tiina Ollikainen. Kuvat: RKI

Vuorimarin Uuden testamentin käännös on jo pitkällä: kaikki Uuden testamentin tekstit on käännetty, sisällöllisesti tarkistettu ja suurimmalle osalle teksteistä on kielentarkistuskina jo tehty. Käännösryhmä odottelee vielä paikallisten seurakuntien antamaa tärkeää palautetta kirjeteksteistä ja toivoo, että Uuden testamentin painovalmistelut voitaisiin aloittaa jo tämän vuoden aikana.

NIITYMARI ja vuorimari ovat läheisiä sukukieliä ja selkeästi sukua suomen kielelle. Suomen ja marin kieliopissa, esimerkiksi sijapääätteissä, on paljon samankaltaista. Kielen lauserakenne kuitenkin eroaa selvästi suomen kielestä: verbi on lauseen lopussa ja sivulause taas virkkeen alussa. Sidesanat eli konjunktiot (*ja, mutta, koska...*) kuuluvat marissa sivulauseen loppuun, ei alkuun, niin kuin suomen kielessä. Tämä rakenne tekee etenkin kirjetekstien kääntämisestä välillä hankalaa, kun tekstin osat vaihtavat

paikkaa ja pitkiä virkkeitä täytyy jakaa osiin.

VUORIMARIN käännösprojektissa on törmätty moniin sanasto-ongelmiin. Esimerkiksi käsitteet *kateus, seppel, toivo, välimies, sukupolvi, voima ja liitto* ovat olleet ongelmallisia. Joskus joudutaan luomaan kieleen uusia sanoja, mutta niiden hyväksyminen vaatii oman aikansa. Lainasanojakaan ei kovin mielellään käytetä, joten sanastolliset ratkaisut ovat usein todella vaikeita. Myös joitakin vanhoja, vuorimarien jo unohtamia sanoja (esim. *vannoa, leili, rangastus*) on otettu käännöksessä käyttöön, ne selitetään lukijoille omassa liitteessään.

Niitymarin ja vuorimarin erot ovat lähinnä äänteellisiä ja sanastollisia. Niinpä vuorimarin käännöstyössä voitiin käyttää apuna jo valmistunutta niitymarin käännöstä. Sanojen kanssa on kuitenkin täytynyt olla todella tarkkana, sillä joskus niitymarin ja vuorimarin samannäköisillä sanoilla onkin eri merkityksiä.

Molemmissa kielissä on esimerkiksi samanlainen sana, jolla on merkitys ”kärsiä”. Vuorimarin kääntäjät käyttivät sitä aluksi teksteissä niitymarin mallin mukaan, kunnes tekstejä testatessa kävikin ilmi, että vuorimarin kielessä sanan tärkein merkitys onkin ”loukkaantua” eikä ”kärsiä”. Sana täytyi kiireesti vaihtaa toiseen.

Käännöstarkistajan on huoletettava siitä, että alkutekstin merkitys välittyy käännöstehtävissä oikein. Samalla on tärkeää, että niin työryhmän jäsenet kuin tulevat lukijatkin hyväksyvät sanaston ja kielelliset rakenteet, joita tekstissä käytetään.

Julkaistu

Evankeliumit ja Apostolien teot

Ajankohtaista

Uuden testamentin painovalmistelut

Vuorimarin kannatusviite 3081

Halusin oppia vanhempieni kielen

Ljudmila, 26 v., ei pikkutyttönä osannut maria, mutta kiinnostui siitä koulussa ja halusi oppia vanhempiansa kielen. Ljudmila on tänä keväänä aloittanut opinnot Uralin Raamattukoulussa.

Teksti: Ljudmila Solovjova
Suomennos: Anita Laakso

Olen kotoisin Sernurin kylästä Marinmaalta. Molemmat vanhempani ovat mareja, mutta jostain syystä he puhuivat minulle venäjää kun olin lapsi.

Koulussa luin viidenneltä luokalta alkaen maria, mutta en ollut siitä ensi alkuun erityisen innostunut. Vähitellen kuitenkin kiinnostuin kielestämme ja halusin lukea marinkielisiä kirjoja. Kerran kun kotona luin jotain, kysyin äidiltä: ”Millä kielellä sinä ajattelet, äiti?”

”Tietenkin mariksi”, hän vastasi. Tuo vastaus kannusti minua: halusin lukea ja oppia ajattelemaan ja puhumaan mariksi niin kuin äitini.

Joitakin vuosia myöhemmin sain marinkielisen Uuden testamentin. Nyt vasta halusinkin oppia hyvin maria!

Yläasteella ystävystyin joidenkin luokkatovereitteni kanssa, jotka aina puhuivat keskenään maria. Minulle he sanoivat, että kuulehan, kun olet meidän kanssamme, puhumme sinulle vain mariksi, sillä tavoin opit kielen. Niin teimme, ja kieliharjoittelu tuotti tulosta: opin uusia sanoja, ja marin kieli alkoi minultakin luistaa.

Myös mummini puhui aina maria. Kun tulin uskoon, koetin kertoa hänelle Jeesuksesta venäjäksi, mutta hän ei kuitenkaan halunnut kuulla minua. Mutta opituani puhumaan mariksi, aloin kertoa mummulle Raamatusta tällä kielellä. Silloin mummin sydän avautui, ja hän otti vastaan Hyvän Sanoman. Ihmeissään hän sanoi: ”Koko ikäni olen uskonut ihan väärin! En ole tiennyt, että ihminen pelastuu Jeesukseen uskomalla!” Jonkin ajan kuluttua mummi siirtyi uskovana ikuisuuteen.

Luen nyt Uutta testamenttia mariksi. Toivon kovin, että olisin saanut oppia kauniin kieleemme jo varhaisessa lapsuudessani. Mutta hyvä näinkin! Olen kiitollinen siitä, että voin jo käyttää marin kieltä ja haluan oppia sitä yhä paremmin.

Juhlapukuisia mareja
Kuva: Tiina Ollikainen/RKI

Julkaistu

Uusi testamentti v. 2007

Ajankohtaista

1. Mooseksen kirjan julkaisu

2.–3. Mooseksen kirjan käännös ja tarkistus

Marin kannatusviite 3078

Mareja on vuoden 2002 väestönlaskennan mukaan 604 800. Marien nimikkotasavallan nimi on Mari El ja sen pääkaupunki on Joškar-Ola. Vuorimarin piiri sijaitsee tasavallan lounaisosassa. Sen hallinnollinen keskus on Kozmojemjanskin kaupunki. Vuoden 2010 väestönlaskennassa vuorimaria ilmoitti puhuvansa 23 062 ihmistä.

Mareilla on kaksi kirjakieltä: itäisiin murteisiin pohjautuva mari (niitymari) ja läntinen kirjakieli, vuorimari. Vuorimaria puhutaan pääasiassa Marin tasavallan Vuorimarin, Jurinon ja Kilemarin piireissä. Vuorimari ja niitymari ovat venäjän ohella Marin tasavallan virallisia kieliä.

Monet mareista tunnustavat ortodoksista uskoa, mutta sen lisäksi harjoitetaan jossain määrin vanhaa luonnonuskontoa ja paikoittain sekauskontoa, jossa vanhat pakanallista perua olevat tavat ja kristinuskon piiriin kuuluvat käsitykset ovat sekoittuneet toisiinsa. Ortodoksinen usko on juurtunut tuntuvimmin vuorimarien keskuuteen.

”

Vain rukousten suojamuurin takana voi kääntää Raamattua

Teksti: Raili Greidan
Kysymykset: Anne Kuosmanen
Kuvat: RKI

Miten, milloin ja miksi sinusta tuli komin käännöstarkistaja?

Aloitin työni komin käännöstarkistajana yli kaksikymmentä vuotta sitten. Olin jo silloisen työni ohella autellut Raamatunkäännösintituutin toimistolla kääntämällä kirjeitä ja muita dokumentteja venäjän kielelle. Sitten minua pyydettiin harkitsemaan käännöstarkistajan työtä. Koin heti, että se ei ollut vain ihmisen ehdotus, vaan Jumalan kutsu.

Raamattu on ollut minulle rakas kirja siitä lähtien, kun 15-vuotiaana tulin uskoon. Itse asiassa juuri Raamattua lukemalla tulin uskoon! En tiennyt hengellisistä asioista enempää kuin mitä olin koulussa ja pyhäkoulussa oppinut. Rippikoulun jälkeen minut valtasi syvä ahdistus elämän tarkoituksettomuuden vuoksi. Rippikoulussa olin suureen ääneen vaahdonnut, että Raamattu on satukirja. Jumala tarttui sanoihini ja niinpä sitten siitä samaisesta kirjasta aloin ahdistukseni

vallassa etsiä elämän tarkoitusta. Ja etsivä löysi! Niinpä uskonelämäni alkuhetkistä lähtien minulle oli selvää, että Raamattu on elintärkeä sekä uskovalle että vielä pimeydessä tietä ja totuutta hapuillen etsivällekin.

Mikä on saanut sinut pysymään tässä työssä kaikki nämä vuodet?

On suuri ilo ja etuoikeus saada tehdä työtä Raamatun kääntämiseksi kielelle, jolla sitä ei vielä ole. Minusta on ihmeellistä, että saan tutkia työkseni Jumalan Sanan totuuksia. Olen saanut ammentaa Jumalan Sanan rikkauksia myös omaan hengelliseen elämäni. Muistan hyvin kevään, jolloin työstin Uutta testamenttia varten aikaisemmin koepainoksina julkaistuja evankeliumeja. Pääsiäistä lähestyttäessä kävin läpi Jeesuksen kuolemaa edeltäviä tapahtumia kaikista neljästä evankeliumista. Pääsiäinen juhlena sai aivan uudenlaisen merkityksen, kun päivä päivältä kuljin lähemmäksi Golgataa. Pääsiäispyhien jälkeen

sama merkityksellisyys jatkui, kun oli vuorossa ylösnousemuksesta kertovien lukujen tarkistaminen.

Motivaatioksi kahdenkymmenen vuoden työhön ei kuitenkaan olisi riittänyt se, mitä itse saan tästä työstä. Olennaista on se, että kohdealueella tarvitaan Raamattua, sitä odotetaan ja luetaan. Kominkielinen Uusi testamentti, Lastenraamattu ja Psalmit ovat päätyneet janoavien ihmisten odottaviin käsiin.

Minkä olet kokenut suurimmaksi haasteeksi työssäsi?

Sanastolliset haasteet ovat suuria, on jouduttu luomaan hengellistä sanastoa komin kielelle. On pitänyt kehittää uusia sanoja, elvyttää vanhoja, antaa yleiskielen sanoille hengellinen merkitys. On pitänyt tehdä kompromisseja eri murrealueilta ja muuten vain eri mieltä olevien ihmisten näkemysten välillä. Toisaalta haasteenamme on myös olla tekemättä kompromisseja, nimittäin Jumalan Sanan totuuksien kanssa.

Samalla on otettava huomioon, että tekstistä tulee ymmärrettävää ihan tavalliselle kaduntallaajalle. Kaikkein suurin haaste tulee kuitenkin siitä, että meillä on jatkuva taistelu pimeyttä ja sen henkivaltoja vastaan.

Mikä on hienointa, mitä olet käännöstyössä kokenut?

Erityisesti tulee mieleen Uuden testamentin julkistamisjuhla Komiseurakunnassa Syktyvkarissa. Oli äärettömän koskettavaa nähdä uskovien ilo siitä, että he

saivat Jumalan Sanan omalla äidinkielellään. Juhla päättyi kiitokseen ja ylistykseen. Silloin tajusin, että kaikella työn parissa koetulla vaivalla ja puurtamisella on ollut merkitys ja se on ollut ehdottomasti vaivan arvoista.

Mitä haluat sanoa niille, jotka tukevat raamatunkäännöstyötä?

Teitä tarvitaan! Ilman esirukoustukea olisin heittänyt hanskat naulaan aikaa sitten... Tietenkin urani olisi voinut päättyä, jos ei

olisi löytynyt niitä, jotka tukevat työtä taloudellisesti. Mutta kaikkein tärkeintä on kuitenkin rukous. Usein sanotaan, että hengellistä työtä tekevät ovat eturintamassa. Mutta eihän yhtä aikaa voi taistella vihollista vastaan ja tehdä työtä. Eturintamassa ovat esirukoilijat. Vain rukousten suojamuurin takana voi kääntää Raamattua. Taivaan Isä siunatkoon jokaista esirukoilijaa ja tukijaa!

Komissa Psalmit otettiin vastaan kiitollisuudella

Teksti ja kuvat:
Anne Kuosmanen

Komin tasavallan Kansalliskirjaston salissa pidettiin 21. helmikuuta 2013 juhlaseminaari nimeltä ”Psalmit nykyihmisen elämässä”. Seminaarissa julkistettiin juuri valmistunut kominkielinen Psalmien kirja. Raamatunkäännösintituutista olin mukana minä, Psalmien käännöstarkistaja. Sali tuli täyteen väkeä, komeja oli tullut Podjelskin, Staroževskin ja Vizingan kylistä saakka. Paikalla oli TV-kuvaajia, lehdistöä, kulttuuriministeriön ja kansallisten asioiden ministeriön edustajat. Järjestäjinä olivat Syktyvkarin ortodoksinen hiippakunta, Komin kansalliskirjasto sekä käännöstyöryhmämme.

Jo eteisessä ensimmäiset

komit tulivat kyöneleet silmissä kiittämään käännöstarkistajaa Psalmien kirjasta. Evankelisen komiseurakunnan pastori Daniil Popov ei malttanut olla heti kertomatta ensimmäistä Psalmien kirjan lukukokemustaan: ”Sain kirjan käsiini ja istahdin lukemaan. Luin ja luin. Istuin monta tuntia ja luin, kunnes huomasin lukeneeni kirjan puoleen väliin yhdellä istumalla!” Myös ortodoksisen hiippakunnan sihteeri isä Filipp kertoi hymyillen, että uusi Psalmien käännös on hyvä ja selkeä. ”Laulamme psalmeja jo jumalanpalveluksissa!” hän iloitsi.

Kuulimme juhlaseminaarissa Psalmeihin liittyviä esitelmää teologian, kielitieteen, kirjallisuuden ja kasvatustieteen näkökulmista. Välillä kuulumme musiikkiesityksiä. Minulle seminaarin kohokohta oli, kun kuulumme kolmen Staroževskin kylästä kotoisin olevan teini-ikäisen komin lukevan katkelmia Psalmista 119. Iloitsin sitä kuunnelleessani. Jos kominuoret lukevat Sanaa ja ymmärtävät lukemansa, Komin kansalla on tulevaisuus.

Runoilija Galina Butyreva totesi esitelmässään: ”Psalmit

ovat lääkettä sairaalle sielulle!” Samoin myös kasvatustieteilijä Nina Mištšenko korosti Psalmien merkitystä lasten ja nuorten kasvatuksessa. Isä Nikolai, ortodoksinen komipappi, joka on jo useiden vuosien ajan ollut antamassa palautetta kominkielisestä raamatunkäännöksestä, totesi seminaarin lopuksi: ”Uskon, että komeilla tulee olemaan kaikki hyvin. Kristus on tuonut meille toivon!”

Komipoika ja Psalmit

Julkaistu

Uusi testamentti v. 2008

Psalmit v. 2013

Ajankohtaista

1.–2. Mooseksen kirjan,
1.–2. Samuelin ja
Jesajan kirjan käännös ja
tarkistus

Komin kannatusviite 3052

Nadežda Griškina:

Kipu omasta kansasta

Teksti: Anita Laakso
Kuvat: RKI

”Tänä talvena minulle tapahtui jotain merkittävää”, Nadežda Griškina hymyilee aurinkoisesti. ”Kuulin hantiksi äänitettyjä Raamatun tekstejä ensimmäistä kertaa! Valtava ilo täytti mieleäni. Tuntui kuin Jeesus olisi itse puhunut minulle. On erinomainen asia, että käännöksistä tehdään äänitteitä. Uskon, että niillä on suuri merkitys hantien evankeliointinnissa.”

Tarttoon opiskelemaan tullut hantineiton tuntee kipua oman kansansa puolesta: ”Epäjumalien ja esi-isien palvonta ei tuo rauhaa. Hantit tarvitsevat Jumalaa.”

Pikkutyttönä Nadežda joutui kerran vaaratilanteeseen ja näki silloin taivaalla valoa säteileviä enkeleitä. Siitä lähtien hän alkoi miettiä, miten voisi päästä sinne, mistä enkelit tulivat. Kukaan ei osannut kertoa hänelle Jumalasta, mutta lapsi päätteli, etteivät itse tehdyt jumalat voi auttaa. Hän ei halunnut osallistua perheensä uhrimenoihin, ja sen vuoksi omaiset alkoivat vieroksua häntä. Tytöstä tuli yksinäinen.

Kotikylästään Nadežda muutti Hanti-Mansijskiin opiskelemaan. Sielläkin hän oli onneton. Elämä kuitenkin muuttui sen jälkeen, kun hän tapasi uskovaisia ja lähti itse seuraamaan Herraa. Uskoon tulo syvensi entisestään juopaa läheisiin. Sukunsa silmissä hän oli luopio.

”Perheeni luuli minun hylänneen hantikansan, mutta asia on juuri päinvastoin. Jumalan rakauden kautta näen oman kansani uusin silmin ja ymmärrän ihmisiä uudella tavalla. Aikaisemmin halveksin juoppoja, mutta nyt

Kansallisasuinen Nadežda Griškina

säälin heitä. On helppo tuomita, jos ei tiedä ihmisten vaikeuksista. Kun äskettäin kävin kotikylässä, juttelin setäni kanssa. Hän on kalastaja ja epätoivoinen, koska hanteille ei enää myönnetä elantoon riittäviä kalastuslupia. Samoilla vesillä saavat bisnesmiehet kuitenkin rajoituksetta kalastaa. Tällainen epäoikeudenmukaisuus masentaa ihmisiä.

Hantien käsityksen mukaan on olemassa Korkein Jumala, mutta Hän on kuitenkin niin kaukana, ettei ihminen voi saada yhteyttä Häneen”, Nadežda kertoo.

”Oikeastaan hantit ovat hyvin avoimia evankeliumille, sillä he tajuavat, ettei ihminen pärjää tässä maailmassa omin voimin. Viime aikoina hanteja onkin tullut uskoon sekä Jamalo-Nenetsian seudulla pohjoisessa että lännessä Surgutin alueilla.

Tämä on vastausta rukouksiimme”, Nadežda iloitsee. ”Tiedän, että myös Suomessa rukoillaan hantien puolesta. Tärkeä asia on myös se, että Raamattua käännetään nyt hantiksi. Kun Jumala puhuu omaa kieltä, se on selvä todistus siitä, ettei Jeesus ole vain venäläisten Jumala vaan Hän on tullut pelastamaan myös hanteja.”

Poronhoito on hantien tärkeä elinkeino

Julkaistu

Markuksen ja Luukkaan evankeliumi + äänite
Raamatun kertomuksia -kirja + äänite
Ajankohtaista
Apostolien tekojen ja
1. Mooseksen kirjan kääntäminen ja tarkistus
Hantin kannatusviite 3010

Teksti: Ian Cottrell
Suomennos : Anne Kuosmanen
Kuva: Marja Taivassalo/RKI

Mansikylässä nähtyä ja koettua

Satu ja Ian Cottrell olivat kesällä 2012 Siperiassa äänittämässä mansiksi käännettyjä raamatunkertomuksia. Äänittäjien mieleen mansikylässä nähty ja koettu jätti kivun.

Mansit asuvat todella kaukana korvessa! Meidän piti matkustaa Pietarista Hanti-Mansiaan neljä päivää kahdella eri junalla, minkä jälkeen kiiruhdimme heti jokisatamaan ostamaan lauttalippuja, ennen kuin ne myytäisiin loppuun. Sitten lautalle. Ensimmäisen lauttamatkan jälkeen piti löytää majoituspaikka illalla, sillä seuraava lautta Sosvan kylään lähti vasta varhain seuraavana aamuna. Sosva on tärkeä keskus mansien alueella. Meille Sosva oli kaukana, mutta paikallisille se merkitsee kotia.

Matriarkan luvalla

Menimme Sosvaan nauhoittaaksemme mansiksi käännettyjä Raamatun kertomuksia. Perille päästyämme törmäsimme kuitenkin heti ongelmaan, joka liittyy paikalliseen kulttuuriin: mansit noudattavat oman klaaninsa mielipiteitä. Niinpä ennen kuin voimme aloittaa nauhoitusta, lukijoiden täytyi saada lupa klaaninsa matriarkalta. Meidän kohdallamme lupa järjestyi näin: Isäntänämme oli kylän pienen kristillisen seurakunnan pastori. Hänen vaimonsa työskentelee postitoimistossa ja yksi klaanin matriarkoista oli myös siellä

töissä. Eräs matriarkan sukulaisista on raamatunkääntäjä, joten Raamatun kertomusten nauhoittaminen oli hyväksyttävää toimintaa. Matriarkka halusi jopa itsekin tulla lukemaan kertomuksia. Valitettavasti hänen nauhoitusaikansa jäi lyhyeksi, sillä juuri sinä aamuna, kun hän tuli lukemaan kanssamme kertomuksia, hänen sukunsa jäsen, 21-vuotias nuori, teki itsemurhan. Hänen oli heti lähdettävä perheen luokse. Tämä oli jo toinen itsemurha hänen suvussaan: muutama vuosi sitten 12-vuotias lapsi teki itsemurhan. Itsemurhat ovat järkyttävän yleinen ilmiö mansien keskuudessa.

Vastustusta

Meillä oli Raamatun kertomuksia lukemassa myös mansinainen, joka oli aikaisemmin katunut syntejään ja alkanut käydä seurakunnassakin, mutta lakkasi sitten käymästä siellä, koska hänen perheensä ja tuttavansa vastustivat sitä niin kovasti.

Kalastus on mansien tärkeä elinkeino. Valitettavasti kalaa vain tulee koko ajan vähemmän ja vähemmän. Ruuan hinta on Hanti-Mansiassa erittäin korkealla, koska sen kuljetaminen tulee kalliiksi. Niinpä mansit syövät enimmäkseen leipää ja kalaa. Mutta kun kalansaalit hupenevat, mansien perinteinen ruokavalio on vaarassa. Mitä mansit syövät, jos kalaa ei tule tarpeeksi?

Mansien keskuudessa ollessani sain sen käsityksen, että he ajattelevat itsestään tähän tapaan: *Se, että*

olen mansi, tarkoittaa, että palvon mansien jumalia. Jos luovun mansien jumalista, en ole enää mansi. Tämän vuoksi mansit eivät tahdo, että toisetkaan mansit luopuisivat perinteisistä jumalistaan.

Aistin mansien elämässä syvää toivottomuutta: Mansi-kansa on hukassa eikä mikään muu kuin ihme voi muuttaa tilannetta. Alkoholismi on suuri ongelma mansien keskuudessa, ja se lisää heidän toivottomuuttaan. Pastori-isäntämme kertoi, että jos joku menee veneellä mansien asuttamaan naapurikylään eikä vie mukanaan alkoholia, hän voi joutua vihaisten paikallisten asukkaiden ampumaksi.

Jeesus – kuormien kantaja

Vaikean alkoholismin vuoksi mansien kodit ovat usein huonosti hoidettuja. Tämän vuoksi monet venäläiset eivät halua jalallaankaan astua mansi-koteihin. Tämä halveksiva suhtautuminen tuottaa kipua mansien sisimmässä. Mutta Jeesus haluaa astua sisään mansi-kansan koteihin ja tulla osaksi heidän arkielämäänsä. Hän haluaa ottaa heidän kuormansa kantaakseen ja antaa heille oman, kevyen kuormansa.

Jeesus sanoo manseille (Mt.11:28–30): ”Tulkaa minun luokseni, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon.”

Julkaistu

Markuksen evankeliumi v. 2000
Johanneksen evankeliumi v. 2012
Raamatun kertomuksia v. 2003
Ajankohtaista
Luukkaan ja Matteuksen evankeliumien tarkistaminen
Mansin kannatusviite 3065

Raamatun Sanaa

Venäjän suomensukuisille kansoille

Historiasta nykypäivään

Raamatunkäännösinstituutti (RKI) aloitti vuonna 1973 Tukholmassa uudelleenpainatus- ja käännöstyön Venäjän vähemmistökielille ja RKI:n Helsingin osasto perustettiin vuonna 1983 koordinoimaan 12:n suomensukuisen kielen käännöshankkeita. RKI tekee yhteistyötä Yhtyneitten Raamattuseurojen, Wycliffe Raamatunkääntäjien, paikallisten seurakuntien, eri kirkkojen sekä tieteellisten laitosten kanssa.

Varat käännöstyöhön saadaan yksityishenkilöiltä, seurakunnilta, Suomen Piiphiaseuralta, Avainmedialta ja muilta lähetysjärjestöiltä.

Kominkieliset psalmit julkaistiin v. 2013

Julkaisutilanne

Tähän mennessä RKI on julkaissut Uuden testamentin seitsemällä kielellä: udmurtiksi, aunuksenkarjalaksi, ersämordvaksi, vepsäksi, niittymariksi, komisyryääniksi ja vienankarjalaksi. Lisäksi on julkaistu raamatunosia ja lastenkirjoja kaikilla edellä mainituilla 12:lla suomensukuisella kielellä. Kuudessa kieliryhmässä (udmurtti, komi, aunuksenkarjala, ersämordva, mari ja vepsä) työ on edennyt Vanhan testamentin teksteihin. Äänitteitä on julkaistu livviksi, hantiksi, mansiksi, vienankarjalaksi ja vepsäksi. Valmisteilla on äänitteitä myös useilla muilla suomensukuisilla kielillä.

Käännöstyön tavoitteet

RKI:n tavoitteena on koko Raamatun valmistuminen udmurtiksi, ersämordvaksi, mariksi ja komiksi, koko Uuden testamentin sekä Vanhan testamentin osien saaminen komipermjakeille, vuorimareille, mokšalaisille, karjalaisille ja ainakin evankeliumien julkaiseminen hantiksi ja mansiksi.

Tavoitteena on myös Raamatun tekstien äänittäminen ja julkaiseminen kaikilla 12:lla kohdekielellä.

Käännöstyön tavoitteet

Raamatunkäännöstyö sukukansojemme parissa kantaa hyvää hedelmää. On tärkeää, että tämä työ voi jatkua. Kielisukulaisemme tarvitsevat Raamatun Sanaa omalla äidinkielellään.

Voit olla mukana raamatunkäännöstyössä esiroukousin ja lahjoittamalla haluamallasi projektille. Lahjoitusviitteet löytyvät lehtemme artikkelien lopusta. Tilinumero on Nordea 206518-17911, IBAN FI77 2065 1800 0179 11. Kiitos tuestasi.

Raamatunkäännösinstituutti ry
Kotipaikka: Helsinki
Raamatunkäännösinstituutti ry:n päämääränä on Raamatun ja sen osien kääntäminen ja julkaiseminen Venäjän alueen suomensukuisille kielille. RKI jakaa ilmaiseksi tai myy omakustannushintaan julkaisemaansa kirjallisuutta ja äänitteitä.

Käännöshankkeissa työskentelee sopimusperustein 12 käännöstarkistajaa ja 33 kansallista kääntäjää.

Hallinto-, tuotanto- ja toimistotehtävissä on käännöstyötä koordinoivan toiminnanjohtajan lisäksi yksi kokopäiväinen ja kaksi osa-aikaista työntekijää.

Hallitus: Heikki Jäntti (pj.), Mikko Sivo-
nen (vpj.), Matti Kuosmanen, Leena
Kushtshenko, Anders Liljeström, Kaisa
Franzén ja Pekka Ylenius.

Talouslukuja vuodelta 2012:
Taseen loppusumma eur 224 634,17
Tilikausi oli eur 12 639,25 ylijäämäinen.